

Aliupseeri

N:o 4 1969

ALIUPSEERILIITTO

1929 - 1969

AUL:n HALLITUKSEN JÄSENTEN OSOITELUETTELO 1969

Sotmest. Kotios.	SIITARINEN Ilmari, Tampere, IlmavV, Puh. 931-63 500/211 Tampere, Näsilinnankatu 20 A 23, Puh. 931-23 466
Sotmest. Kotios.	SOIKKELI Olavi, Hyrylä, HellTR, Puh. Helsinki 253 131/12 Helsinki 17, Liisankatu 27 E 19, Puh. Helsinki 635 123
Ylipursim. Kotios.	PAKARINEN Toivo, Obbnäs, MttkyvLv/LaivLp, Puh. Helsinki 290 211 Obbnäs, Rantatie 14 F 24, Puh. Helsinki 290 211/512
Mvylip. Kotios.	HALEN Eino, Helsinki, SLMvsto, Puh. Helsinki 625 801/2031 Helsinki 82, Roihuvuorentie 6 a B 11, Puh. Helsinki 787 598
Vääp. Kotios.	KERVINEN Lauri, Dragsvik, UudPr, Puh. 911-12 760/276 Tammisaari, Sundvallintie 3, Puh. 911-11 694
Yliv. Kotios.	KOTILAINEN Toivo, Rissala, KarLsto, Puh. 971-35 095/78 Kuopio, Hatsalankatu 32 A 15, Puh. 971-22 422/157
Ylik. Kotios.	LEHTIMÄKI Juhani, Niinisalo, SatTR Niinisalo
Vääp. Kotios.	LEHTIMÄKI Veikko, Huovinrinne, PorPr, Puh. 938-70 200/214 Säkylä, Vähäkylä, Puh. 938-70 423
Ylik. Kotios.	MARTTINEN Aarno, Lahti, HuoltokoulutusK, Puh. 918-25 001/nimih. Lahti 5, Kuovinkuja 9
Yliv. Kotios.	ORPANA Lauri, Lappeenranta, UudRakP, Puh. 953-12 900/57 Lappeenranta 2, Valtakatu 12 as 10, Puh. 953-12 900/220
Yliv. Kotios.	PALJAKKA Esko, Hämeenlinna, HämJP, Puh. 917-25 631 Hämeenlinna, Aulangontie a 2 B 26, Puh. 917-24 631/61
Rajavääp. Kotios.	PIMIÄ Veijo, Immola, RajaK, Puh. Imatra 51 141/181 tai 14 Immola, Rajavartiosto
Sotmest. Kotios.	RAEVAARA Pentti, Turku, LaivLp, Puh. 921-20 781/Uusimaa Turku 17, Kaerlantie 8 G 84, Puh. 921-333 358
Rajavääp. Kotios.	SAARI Urpo, Kajaani, KR, Puh. Kajaani 3186 Kajaani, Rajavartiosto, Puh. Kajaani 3186/172
Yliv. Kotios.	SALO Tuomo, Oulu, Pohjan Prikaati, Puh. 981-31 833/246 Oulu, Torpantie 91
Sotmest. Kotios.	SILTALA Seppo, Helsinki, Puh. Helsinki 12 581/500 Helsinki 86, C 6 A 7, Puh. Helsinki 686 118
Vääp. Kotios.	SAUNA-AHO Viljo, Kouvola, 3.ErViestiK, Puh. 951-3041/91 Kouvola, Varuskunta Pilvilinna A 9, Puh. 951-3041/149
Vääp. Kotios.	SINKKO Paavo, Kymnlinna, Kotkan RtPsto, Puh. 952-21 333/34 Kymnlinna, Patteristo
Yliv. Kotios.	SUURONEN Teuvo, Helsinki, PE, Puh. Helsinki 625 801/2391 Helsinki 94, Kaarikuja 4 D 87, Puh. Helsinki 304 644
Vääp. Kotios.	TIKKA Teuvo, Tikkakoski, HämLsto, Puh. 941-32 214/12 Tikkakoski, HämLsto Rak 31 A 7, Puh. 941-32 214/209
Yliv. Kotios.	TOIVONEN Erkki, Lahti, HämRjP, Puh. 918-25001/225 Villähde, Puh. 918-89 291
Sotmest. Kotios.	TURUNEN Olavi, Sodankylä, LapinJP, Puh. Sodankylä varuskunta/48 Sodankylä, kasarmialue 3 C 12, Puh. Sodankylä varuskunta/111
Sotmest. Kotios.	VALMINEN Reino, Vaasa, PohmSIE, Puh. 961-14 361/11 Vaasa, Asemakatu 50 C 7,

ALIUPSEERI

(SUOMEN ALIUPSEERI vuosina 1930—1944,
ASEMIES v. 1945 ja SAULI vv. 1946—1954)

Aliupseeriliiton äänenkannattaja

39. vuosikerta

Toimitus: HELSINKI 25, Töölöntullink. 8, puh. 41 78 94

Päätoimittaja VILHO JUNTTILA
Toimitussihteeri MATTI RAUTAVUORI

No 4
1969

POHJAKOULUTUKSEN PELKO

Monien vaiheiden ja vastusten jälkeen on aliupseeritoimiin vaadittavan koulutuspuhjan uudistus saatu viimeinkin käytännössä työn alle Puolustusministeriössä. Kun yli vuoden kestänyt asian vastustus Pääesikunnassa loppui ja asiasta voitiin antaa myönteinen lausunto on valmistelut voitu aloittaa.

Vieläkin on syytä ihmetellä niitä perusteita, jotka asian vastustamiselle haluttiin tueksi, varsinkin kun jo pitkään on ollut tiedossa, että poliisiasetuksen uusimisen yhteydessä heidän pohjakoulutusvaatimuksensa korotetaan vastaavalla tavalla.

On varsin murheellista sellaisen seikan toteaminen, että asioista vastuussa olevat korkeat sotilasviranomaiset katselevat asiaa vain pelkkien värvästeknillisten seikkojen perusteella. Heidän tulisi kuitenkin seurata koko sitä muutostapah-tumaa, joka on käynnissä valtionhallinnon eri alojen toimien pätevyysvaatimuksissa. Varsinkin jos aliupseeritoimiin jotenkin perinteellisesti rinnastettavien poliisien pohjakoulutusta korotetaan, on selvää, että toimenpiteellä karsitaan kerma päältä siitä aineksesta joka aliupseeritoimiin hakeutuu. Puolustushallinnon osalle jää se mitä jäljelle jää, kun kaikki muut alat omansa ottavat.

Helmikuun 14. päivänä voimaantulleen poliisiasetuksen mukaan vaaditaan poliisikokelaskurssille mm. että asianomai-nen on suorittanut keskikoulun oppimäärän, vain erityisestä syyistä voi valintaa suorittava elin hyväksyä poikkeuksia em. säännökseen.

Vastaavanlaista muutosta sotilasopetuslaitoksista annettuun asetukseen kaivataan siis kipeästi puolustushallinnossa Aliupseerikouluun hyväksymisen osalta. Tämän muutoksen aikaansaamisen viivästyminen olisi itselleen laitokselle var-sin kohtalokasta.

Suurten linjojen kannalta katsoen on siis kilpailu alalle hakeutuvan työvoiman tasosta ja tämä kilpailu on ankara. Kauniit puheet ja koreat vaatteet eivät enää tehoa, ne yksin eivät takaa sosiaalista arvostusta, pohjakoulutusvaatimus sen sijaan on yksi tärkeä tekijä.

Tämän kaiken todettuaan suorastaan hämmästelee sitä kuiskutusta mitä edelleen suoritetaan aliupseerien pohja-koulutusvaatimusten korottamisen esteeksi. Korkea-arvoiset nimittävänä viranomaisina toimivat sotilashenkilöt voivatte-levat sitä, että heidän tavanomainen totuttu täydennystapansa lähipitäjistä häiriintyisi, jos vaadittaisiin tällaista "turhaa" koulutusta. Pelätään, että oppikoulupohja tuo huonoa ainesta, ja estää kyvykkään pääsyn alalle.

Näille hätäilijöille on sanottava, että koulupohjan pelko on turhaa, sillä vain sotilasalalle sopivia tarvitsee hyväksyä, ja voi sotilaskin ajatella jotain omilla aivoilla, ei sitä tulisi liikaa pelätä. Sitäpaitsi erityisen kyvykkäille kansakoulupoh-jaisille ja 3 vuotisen ammattikoulun suorittaneille tulee varata mahdollisuus päästä Aliupseerikouluun.

Meille Aliupseeriliitossa on sanottu, että tavoitteemme on materialistinen, emmekä sitä kielläkään. Tämä on järjestön yksi tavoite aina, mutta myös muita tavoitteita toki asialla on. Vastaavasti voidaan kysyä mikä on niiden tavoite, jotka ovat asiaa vastustamassa. Sekö, että muutoksella hieman kaventuisi se aukko, mikä halutaan pitää aliupseerin ja upseerin välillä. Tämökö aiheuttaa opillisen sivistyksen pelon.

PL:n TYÖAIKATOIMIKUNNAN TYÖ

– soveltaminen neuvotteluoikeuslain kahleissa – keskeneräinen ja varovainen esitys

PERUSVIRHEENÄ MIETINNOSSÄ ON PIDETTÄVÄ SITÄ ETTEI TOIMIKUNTAAN ALUNPERIN KUTSUTTU EDUSTAJIA PUOLUSTUSLAITOKSEN HENKILÖKUNTAJÄRJESTÖISTÄ. TÄSTÄ JOHTUEN ON MIETINTÖÖN JÄÄNYT KESKENERÄISYYDEN TUNTU. TOIMIKUNTA EI KUITENKAAN VOIDA TÄSTÄ SYYTTÄÄ, VAAN PUOLUSTUSMINISTERIÖTÄ JOKA ON TÄSSÄ JÄLLEEN OSOITTANUT TAITAMATONTA TYÖMARKKINA- JA SOSIAALIPOLITIIKKAA.

Maaliskuun 12. päivänä jätti PL:n Työaikatoimikunta puolustusministerille ehdotuksensa puolustuslaitoksen työaikojen järjestelyksi. Ehdotus sisältää luonnokset PL:n työaikaliksi, lain soveltamisasetukseksi, erilaista tutkimusmateriaalia ja varsinainen mietintö, yhteensä tasan sata konekirjoitus-sivua.

Toimikunta asetettiin huhtikuun 2. päivänä 1963, joten melkein kuusi vuotta kului toimikunnalta esityksen valmisteluun. On kuitenkin todettava, että työ oli välillä vuoden muodollisesti pysähdyksissä, toimikunnan puheenjohtajan hallitusneuvos Olof Ojalan ollessa sosiaaliministerinä virkamieshallituksessa vuosina 1963 ja 1964.

Toimikunnan varsinainen tehollinen työaika lienee kuitenkin ollut vuosi 1968, sillä vasta vuosi sitten keväällä voitiin alkaa valmistella työaikasääntöksiä, jotka pohjautuvat lyhennettyyn viikkotyöaikaan, ja mitä vasta viime kesästä alkaen alettiin soveltaamaan valtion virkamiehiin.

Näinollen toimikunnan työn hitauteen löytyy moniakin selityksiä, joskin yhtenä syynä on pidettävä sitä, että asiassa on haluttu vetää moneen eri suuntaan. Valtiovallan edustajat ovat ainakin suureksi osaksi pitäneet tärkeimpänä sitä, ettei työaikajärjestelyistä muodostuisi lisämenoerää, eikä asian käytännölliseen eikä sosiaaliseen puoleen ole siellä paljonkaan kiinnitetty huomiota. Puolustuslaitoksen virkamiesedustajat ovat pelänneet liikaa työajansääntelyn tuomia vaikeuksia, jotka kuitenkin jo kokeiluilla on todettu vähäisiksi.

Säännöksissä lähdetään siitä, että puolustuslaitoksen työaika tulitisiin sääntelemään 40 tunnin viikkotyöajan pohjalta, eli perusjakso sääntelyssä tulisi olemaan 3 viikkoa ja 120 tuntia, tasoitusjakson ollessa 24 viikkoa.

Toimikunnan laatimat ehdotukset ja niiden perustelut antaisivat aihetta moniinkin huomautuksiin, mutta niihin saataneen vielä lähemmin puuttua myöhemmin. Vain muutamiin perusasioihin on jo nyt paikallaan puuttua.

1. Perusvirheenä on pidettävä sitä ettei toimikuntaan alunperin kutsuttu edustajia puolustuslaitoksen henkilökuntajärjestöistä, mistä johtuen mietintöön on jäänyt keskeneräisyyden tuntua. Tästä ei kuitenkaan voida syyttää toimikuntaa, vaan puolustusministeriötä joka on tässä jälleen osoittanut taitamatonta työmarkkina- ja sosiaalipolitiikkaa.

2. Toimikunnassa on jäänyt asiantuntijain kuuleminen melko vähäiseksi, vaikka se olisi ollut hyvin tarpeellista varsinkin muiden puolustushaarojen osalta, koska virkamiesjäsenet edustivat liiaksi vain pääpuolustushaaraa (maavoimia). Jos siis järjestöjen edustus haluttiin sivuuttaa, niin miksi ei edes huomioitu virkamiesedustusta kaikista kolmesta puolustushaarasta.

3. Edellisestä yksipuolisesta edustuksesta johtuen on asiain käsittely meripalvelun osalta jäänyt puolitehen. Komiteamietinnön sivulla 37 todetaan, että laivapalveluksessa purjehduskautena merellä kaksivahtisysteemistä johtuen työaika laivoissa on yleensä 12 tuntia vuorokaudessa. Samassa kappaleessa sanotaan lisäksi että **ylipitkä työaika, epämuikavat työ-**

olosuhteet, ja työskentelyajat sekä tietty sidonnaisuus alukseen vapaa-aikanakin olisi virkamiehelle korvattava". Kuitenkaan ei ole esitetty mitään selvää ehdotusta miten esim. ylityö tulisi korvata jos kerran varsinaista työajan mittausta ei merellä suoriteta. Mietintö on siis jäänyt kesken-eräiseksi tässä. Tosin esitetään mietinnön sivulla 39 viittaus lisätutkimusten tarpeellisuuteen ja vapaa-aikakorvausta suositellaan, mutta vapaa-ajan antaminen purjehduskautena on aivan mahdotonta, joka seikka olisi luultu olevan toimikunnan tiedossa. Tämä jokatapauksessa todistaa sitä, että esim. meripuolen asiantuntemus toimikunnasta puuttui.

Ne asiantuntijat joita merivoimista on kuultu, ovat käsittäkseni olleet huonosti informoituja. Useimmat heistä keskittyivät vain todistelemaan sitä, ettei työaika voida rajoittaa meripalvelussa. He eivät liene käsittäneet sitä, ettei yksinomaan tästä ollut kysymys. Keskimääräinen ylityö, joka on todettu olisi kuitenkin voitava korvata myös meripalvelussa, kuten on tarkoitettu tehdä maa- ja ilmavoimissakin. Luultavasti meripuolen arvovaltaiset asiantuntijat tulevat huomaamaan mistä silloin oli kysymys, kun he mahdollisesti saavat "vieraita" työajan mittauksia aluksiinsa, niinkuin merivartiotoissa on jo tapahtunut.

4. Myös sunnuntaityökorvaus tulee ulottaa meripalveluun, vaikkakin valtioneuvoston päätös olisi sen esteenä. Tämä päätös tulee muuttaa, koska sunnuntaityökorvaus meripalveluksesta on vain ylityökorvauksen asemassa. Kun työaika ei säännellä, on todettu

keskimääräinen ylityö (kaksivahtisysteemissä 4 tuntia) vuorokaudessa korvattava kaavamaisesti erillisellä merillisellä ja sunnuntaityökorvauksella. Valtiovallan edustajat tulevat pitämään siitä kiinni, että s-työkorvausta ei makseta muillakaan valtion aluksilla, tähän kuitenkin voidaan sanoa, että näillä muilla aluksilla mitataan työaika ja ylityö korvataan merityö-aikalain mukaan.

5. Toimikunnan esittämää 24 viikon tasoitusjaksoa ei voida pitää hyvänä ja tarkoitan nimenomaan, ettei se ole hyvä työnantajalle, vaikkakin se tuo määrättyä joustavuutta. Puolen vuoden työaikatilityksen roikuttaminen jokaisen usein siirtyvän henkilön siirtopaperien jatkona saanee toivottavasti lain soveltajat huomaamaan tämän liian pitkän jaksosin mahdotto-muuden. 3x3 viikkoa olisi ollut lähtökohdaksi sopiva, tavoitteena 2x3 viikon jakso.

6. Perusjakson ylityökorvauskynnys 135 tuntia on myöskin mielivaltainen ja omiaan sekoittamaan kirjanpitäjiä. Tämä on myöskin puolustuslaitoksen henkilökuntaa loukkaava, kun muistaa, että yleisen työaikalain mukaan tehdyn sopimuksen mukainen ylityöraja perusjaksossa on 126 tuntia. Onko hallintomme alalla työ näin eriarvoista, ettei sitä voisi koskaan rinnastaa rahallisesti muiden alojen työhön.

7. Sanonta, että myös sidonnaisuus ja varallaolo työpaikalla tulisi kohtuullisesti korvata, on uusi termi ja tuntuu oudolta, sillä tuskin kohtuuttomuuteen on mahdollisuutta erilaisten kontrollien johdosta. Työpaikalla olo

valveilla valmiina työntekemiseen tulee laskea kokonaan työajaksi, kuten muidenkin alojen virkamiehillä, ja varallaolo nukkumisoikeudella ja kotona valmiina heti partioon tms. on laskettava osaksi työajaksi. Näistä seikoista tulee saada järjestöjen antaa lausuntonsa kuten asetuksen 5 § edellyttää.

Annetussa mietinnössä on paljonkin huomauttamista, kuten mm. se että yksikön valvojan työ on aina normaalia 2 tunnin päivätyötä. Sen voisi määrätä joustavamminkin, ainakin järjestöjen edustajien mielestä.

Lakiesityksen soveltamisasetuksen 5 § antaa mahdollisuuden lain piiriin kuuluvia virkamiehiä edustaville järjestöille **tulla kuulluksi** periaatteellisissa ja yleisluontoisissa asioissa. Tällainen sanonta tuntuu kuitenkin oikeastaan melko irvokkaalta nykyaikana, kun muiden alojen virkamiehet **sopivat** vastaavista asioista. Eräät komiteassa olleet juristit näyttävät kuitenkin roikkuvan epätoivoisesti vanhassa neuvotteluoikeuslaissa, joka tekee PIM:n sellaiseksi mahdolliseksi, ettei virkamiehet voi sen kanssa neuvotella, mutta kylläkin työsuhteessa olevat voivat, kuten tapahtuu PIM:n osalta.

Olisi odottanut, että tässä soveltamispykälässä olisi jo hiukan ennakoitu niitä tuulia jotka tulevat kattamaan myös puolustuslaitoksen kun uuden menettelytapalain soveltaminen alkaa. Näin ei kuitenkaan haluttu tehdä, ja tämä antanee aiheen uskoa, että puolustushallinnon johto tulee vastustamaan myös niitä suunnitelmia, että uusi virkamiesten menettelytapalaki

koskisi myös puolustusvoimia. Jos taasen pidetään selvänä, että se tulee ulottumaan kuten entinenkin m-tapalakiin puolustusvoimiin, niin olisi odottanut, että olisi tehty kongreettinen esitys siitä, että työaikakysymyksistä voitaisiin jo ainakin edes neuvotella.

On turhaa luulla, että uuden pl:n työaikalain piiriin tuleva henkilökunta olisi niin sinisilmäistä, että se ei vaatisi tässä tasavertaista asemaa itselleen. Lain piiriin tuleva henkilökunta myöntää sen suuren sosiaalisen merkityksen mikä nyt valmistuneella työaikasääntelyllä on, mutta se toteaa tällä vain korjatuksi vanhan vääryyden ja epäkohdan, joka syntyi silloin kuin työaikalakia alettiin valtionhallintoon soveltamaan (v. 1946). Nyt sitä ainakin osaksi sovellettaisiin myös puolustushallintoon, mutta hyvänolon tunteessakaan emme voi tunnustaa olevamme tasavertaisia muiden alojen kanssa, ellei myös lain soveltamisessa voida siirtyä nykyaikaiselle linjalle, jossa myös henkilökuntajärjestöt tunnustetaan.

Myönteisenä seikkana toimikunnan mietinnössä on se, että uusien säännösten tulisi astua voimaan jo kuluvan vuoden huhtikuusta alkaen. Tämäkin on kuitenkin vain kohtuullista kun muistaa, että säännösten piti valmistua jo 1967 alussa, sittemmin 1968 alussa ja viimeisimmän sopimuksen mukaan 1969 alusta alkaen. Tästä voimaantuloajasta ei enää voida tinkiä koska muilla virkamiehillä on vastaavat järjestelyt astuneet voimaan viimevuoden kesällä.

V. J-la.

ALIUPSEERILIITON LAUSUNTO TOIMIKUNNAN MIETINNOSTÄ

Lausuntonaan Aliupseeriliitto ry esittää Puolustuslaitoksen työaikatoimikunnan mietinnöstä (Komiteamietintö 1969:B 9) seuraavaa

I Yleistä

Aliupseeriliitto toteaa aluksi, että komitean asettamisessa meneteltiin virheellisesti sen johdosta, että siinä ei huomioitu puolustuslaitoksen virkamiesjärjestöjen edustusta siten, että säännösten piiriin kuuluvia virkamiehiä edustavat huomattavimmat liitot olisivat olleet edustettuina.

Pelkistä virkamiehistä muodostettunakin komitean kokoonpano on AUL:n mielestä ollut virheellinen, koska siinä ei ole ollut kaikista puolustushaaroista pysyvää edustusta.

Varsinkin viimeksimainitusta seikasta johtuen on erityisesti meripalvelun osuutta koskeva toimikunnan työ jäänyt pahasti keskeneräiseksi. Toimikunta on mm. mietinnön sivuilla 36 ja 37 todennut, että **työpäivän pituus, vahtipalvelus huomioonottaen, muodostuu kaksivahtijärjestelmää noudatettaessa eri erissä yhteensä vähintään 12 tunniksi.** Sota-alusten mie-

hitys perustuu yksinomaan tarkoitukseenmukaisuusnäkökohtiin, eikä vallitsevan järjestelmän muuttaminen esimerkiksi henkilölisäyksillä ole mahdollista. Myös majoitustilojen puuttuminen estää tällaiset järjestelyt.

Toimikunnan mietinnön sivulla 37 todetaan lisäksi yksimielisesti, että **ylipitkä työaika, epämuikavat työolosuhteet ja työskentelyajat sekä tietty sidonnaisuus alukseen vapaa-aikanakin olisi virkamiehelle kohtuullisesti korvattava.**

Edellä esitetyistä varsin perusteelliseen tutkimukseen viittaavista lausun-

noistaan huolimatta ei toimikunnassa ole kuitenkaan tehty minkäänlaista esitystä siitä, miten todettu keskimääräinen meripalvelun aiheuttama ylityö olisi korvattava. Mietinnön sivulla 39 oleva epämääräinen viittaus lisätutkimuksiin ja pyrkimykseen vapaa-aikakorvaukseen on toimikunnan taholta pyörästelyä, joka viittaa huonoon omaantuntoon työn keskeneräisyydestä. Esimerkiksi vapaa-ajan antamisen purjehduskautena tiedämme mahdottomaksi.

Toimikunnan tekemät johtopäätökset ja toteamukset ovat erältä osin ristiriitaisia. Mietinnön sivuilla 24—26 toimikunta toteaa, että puolustuslaitoksen kilpailukyky työmarkkinoilla ja pyrkimys saada kaikki virkamiehet yhdenmukaisen sosiaalisen suojan piiriin edellyttävät työajan sääntelyä ja yhtenäisten korvausten käyttöönottoa myös puolustuslaitoksessa.

Kuitenkin toimikunta esittää mietinnön sivulla 40, että osa puolustuslaitoksen virkamieskunnasta tulisi jättää tämän sosiaalisen suojan ulkopuolelle, esittämättä tälle osalle virkamiehiä mitään muutakaan ylityökorvausmuotoa. Samalla sivulla toimikunta lisäksi ilmoittaa pyrkineensä mahdollisimman pieniin korvausmääriin, vaikka samalla toteaa, etteivät esitetyt korvaussummat ole riittäviä, verrattaessa niitä muiden valtion alojen virkamiesten vastaaviin etuihin.

Toimikunnan mietinnöstä kuvastuu muutenkin liikaa puolustuslaitoksen erikoisaseman korostus ja tämän johdosta varovaisuus työajan sääntelyn soveltamisessa, joka ei olisi ollut tarpeen, koska kokeillut ovat osoittaneet, ilman varsinaista työajan sääntelyäkin, että keskimääräinen työaika yleensä on muodostunut säännöllistä työaika vastaavaksi.

Jäljempänä esitetään yksityiskohdaiset lausunnot toimikunnan mietinnön ja lain sekä asetuksen sellaisiin kohtiin joita Aliupseeriliitto ei voi hyväksyä.

II Lausunnot lain ja asetuksen sekä mietinnön eri kohdista

1. Lakiluonnos

— 3 pykälästä tulisi poistaa ensimmäisen momentin toinen kohta, koska meripalvelukseen osallistuvien pois sulkeminen lain piiristä on erittäin suurta arvostelua aiheuttava. Meripalvelun osuus voidaan niveltää kaavamaisesti työajanlaskentaan samalla ta-

voin kuin maalla tapahtuvat sota- ja leiriharjoitukset on tarkoitus tehdä.

— 4 pykälässä määrättyä 24 viikon tasoitusjaksoa ei voida hyväksyä. Näin pitkää tasoitusjaksoa on sitäpaitsi pidettävä kirjanpidollisesti erittäin hankalana henkilökunnan melko suuren liikkuvuuden takia. Mietinnön sivulla 39 todetaan joustavuuden takia tarvittavan 24 viikon tasoitusjaksoa, mutta kokeilujen tulokset osoittavat, että työaika on voitu säännellä jo kolmen viikon jaksoissakin melko pitkälle. On lisäksi todettava, että erityispalvelun osalta (leirit, sotaharjoitukset yms.) merkitään vain keskimääräinen vuorokautinen työaika laskentaan, mikä ei sinänsä lisää työaika eikä tarvetta pidentää tasoitusjaksoa normaalista, joka on muillakin vastaavilla työaikalain alaisilla 2×3 viikkoa.

Kokeiluluonteisesti voisi ainakin varusmiehiä kouluttavissa joukko-osastoissa olla aluksi 3×4 viikon, eli 12 viikon tasoituskausi. Kaikissa muissa joukko-osastoissa ja laitoksissa sekä varikoissa tulisi tasoituskauden olla 2×3 viikkoa, kuten muillakin valtion vastaavilla aloilla.

— 5 pykälän ensimmäiseen momenttiin tulee lain 3 §:n muutoksesta johdettujen lisät sanat "sekä laiva ja meripalveluksessa purjehduskautena". Tällätavoin myös meripalvelua suorittavat otetaan lain piiriin.

— 5 pykälän toiseen momenttiin tulee lisät maininta siitä, että myös sidonnaisuus tehtävien suorituspaikalla otetaan huomioon työaikana. Yleisen työaikalain alaisilla virkamiehillä huomioidaan kaikki työpaikalla tapahtuva toiminta ja sidonnaisuus joka perustuu esimiehen määräykseen työajaksi ja näin on meneteltävä myöskin puolustuslaitoksen virkamiesten osalta.

— 9 pykälään tulisi lisätä säännös, että puolustusministeriö voi antaa tällaisen laista poikkeavan määräyksen vain yksittäistapauksissa. Muussa tapauksessa on vaarassa, että jotkut virkamiesryhmät tai tehtäväryhmät poistetaan tämän pykälän valtuuksilla lain piiristä.

2. Asetusluonnos

— 1 pykälää tulisi muuttaa siten, että perusyksikön päällikkö vielä kuuluisi lain piiriin. Olisi luonnollista, että perusyksikön päälliköt (vastaavat), jotka kentällä useimmiten ovat yksikkönsä mukana erityispalveluksessa kuuluvat lain piiriin. Meripalve-

lussa tulisi aluksen päällikön kuulua lain piiriin.

Perusyksikön päällikön poisjättäminen työajan sääntelystä loisi ennakkolta jännittyneen ilmapiirin lain soveltamiseen yksikköportaassa, joka olisi omiaan johtamaan vaikeisiin kiistoihin erilaisissa tulkinnoissa. Sitäpaitsi ei voitane lähteä siitä, että päällikkö toimisi tuntikirjurina, vaan jonkun lain piiriin kuuluvan tulisi kirjanpito suorittaa melko itsenäisesti.

— 2 pykälästä tulisi poistaa sanat "kohtuullisessa määrin", koska kaikki työpaikalla tapahtuva sidonnaisuus tulee laskea työajaksi, kuten muillakin valtion aloilla työaikalain alaisen osalta menetellään. On sitäpaitsi turha käyttää termiä "kohtuus", koska kohtuuttomuuteen ei erilaisten kontrollien johdosta puolustuslaitoksessa voida joutua.

Kun kuitenkin monissa päivystyspisteissä voidaan osa ajasta käyttää lepoon, voisi tällaisen lepoon käytetyn ajan huomioida vain puolena työaikana (varallaolona).

Valvojan tehtävistä on toimikunta todennut (sivulla 33) laskettavaa työaika kaavamaisesti 2—3 tuntia vuorokaudessa, ehdottaen kuitenkin vain 2 tuntia merkittäväksi kirjanpitoon (sivu 41).

Työn suoritusajan ja usein toistuvat matkahankaluudet huomioiden tulee tämän tuntiluvun olla ainakin 3, jos kohtuuteen pyritään.

Toimikunta ei ole kiinnittänyt riittävä huomiota kiinteään kotivarallaoloon, jota eri muodoissa esiintyy. AUL:n kannalta katsoen on välttämätöntä, että kiinteä erikseen määrätty kotivarallaolo luetaan osana työajaksi. Esimerkiksi pelastuspartioon tms. hälytyskomennuskuntaan määrätyn kotivarallaolo tulee huomioida osaksi työaikana. Esitämme, että ainakin 2 tuntia kutakin varallaolovuorokautta kohti merkitään työaikalaskelmaan.

Jos taasen jokin muu päiväystyestehävä annetaan kotoa suoritettavaksi, tulee silloin menetellä samoin kuin muidenkin päiväystyestepisteiden osalta menetellään (tehtäviin keskimäärin käytetty aika luetaan työajaksi). Käytännössä tulisi kuitenkin asiat hoitaa siten ettei kenenkään kodista muodostu virkatehtävien suorituspaikkaa, mikä sosiaalisesti arveluttava tehtävien hoitamistapa on viimeaikoina lisääntynyt ja joka on jyrkästi paheksuttava.

— 3 pykälän toinen momentti tulee korjata siten, että kolmen viikon perusjakson ylityökorvausraja on 126 tuntia, eikä 135. Ei ole mitään syytä

tässäkään jättää puolustuslaitoksen virkamieskuntaa toisenlaiseen asemaan mitä muut valtion virkamiehet ovat saavuttaneet. Sitäpaitsi on kirjanpidollisestikin parempi, että vain 6 tuntia jää siirrettäväksi seuraavaan kolmen viikon jaksoon, minkä tasoitus voisi vielä onnistua, sitävastoin 15 tunnin tasoittaminen seuraavassa perusjaksossa on jo hankalaa ja siirtojen ym. johdosta painolastina muistettavaa.

— 4 pykälässä tarkoitetuksi korvaukseksi vaikeissa erityisolosuhteissa suoritetusta keskimääräisestä ylityöstä Aliupseeriliitto esittää:

Sotaharjoituslisä A 17 palkkaluokassa tai sitä ylemmille 30 markkaa ja muille 25 markkaa;

Leirilisiä A 17 palkkaluokassa tai sitä ylemmille 25 markkaa ja muille 20 markkaa.

Näiden lisien jakamista kahteen osaan pidämme tarkoituksenmukaisena verotuksen vuoksi.

Sotaharjoitus- ja leiriliset on ehdottomasti liitettävä virkamiespalkkoja kiinteästi seuraaviin lisiin, koska lisät ovat ylityökorvausta näille virkamiehille ja ylityökorvaus lasketaan vuosipalkan perusteella. Asetuksen 4 pykälään tulee näinollen tehdä tästä säännös.

Sotaharjoitus- ja leirivuorokausien määrityksestä tulee ehdottomasti kuulla virkamiesjärjestöjä. Esimerkiksi sota- ja leiriharjoitusten matkavuorokaudet tulee kuulua erityispalveluvuorokausiin, ja erityisen tilanteen mukaiset matkat sotaharjoitusvuorokausiin.

— 5 pykälän osalta on todettava, ettei siinä oleva soveltamissäännös ole tukemassa ajatusta, että myös puolustuslaitoksen osalta siirrytään sopimukseen pyrkivään neuvottelumenettelyyn. On valitettavaa, että vielä pelätään tasapuolisuuteen perustuvaa neuvottelumenettelyä, kun samanaikaisesti muilla hallinnon aloilla samoista asioista on virkamiehiä edustavien järjestöjen kanssa sovittava.

Ennakolta kuuleminen on tietenkin käytännössä samaa kuin muodollinen neuvottelu, jonka tavoitteena ei ole sopiminen, mutta vanhan neuvotteluoikeuslain tuoma este tuntuu kuitenkin haetulta, ja sen vaikutus on ehdottomasti voitava poistaa työaikasäännösten soveltamisesta. Yleisen työaikalain alaisten valtion virkamiesten osaltakin on olemassa erillinen sopimismenettely työaikasäännöksistä: työaikalaissa, asetuksessa ja pääsopimuksessa säädettyinä, eikä ne ole missään sidonnaisuudessa neuvotteluoikeuslain kanssa.

Tähän 5. pykälään esitetään seuraavia lisäyksiä ja täsmennyksiä:

Ennakolta kuuleminen tulee koskea myöskin asetuksen 2 §:n rajoittamaa ryhmittelyä määrättäessä ja arviotaessa miten varallaolo huomioidaan kussakin pisteessä työajaksi, ja tässä tarkoitettu kuuleminen tulee koskea myöskin lain piiriin kuuluvia virkamiehiä edustavia virkamiesten keskusjärjestöjä, eikä yksinomaan puolustuslaitoksen virkamiesjärjestöjä.

Missään tapauksessa ei voida hyväksyä sellaista menettelyä, että ne kaksi virkamiesten keskusjärjestöä sivuutettaisiin, joihin lain piiriin tulevat virkamiehet ovat olleet järjestäytyneitä jo 15 vuotta. Jos näin menettäisiin olisi järjestäytyminen turhaa ja toisi mukanaan arvaamattomia seurauksia näiden virkamiesten järjestäytymiseen.

On toisaalta todettava, että valmistavana oleva uusi virkapalkkoja ja muita työehtoja säätelevä sopimismenettelyjärjestelmä tulee varsinaisten palkkojen lisäksi pitämään sisällään myöskin sopimismenettelyn työajoista, joten viimeistään tämän säännösten voimaantulon yhteydessä tulevat myöskin puolustuslaitoksen työaikasäännökset lopullisesti sopimismenettelyn piiriin. On jokseenkin lyhytnäköistä kuvitella, että puolustuslaitoksen henkilökunta jäisi tämän uuden järjestelmän ulkopuolelle, koska tämä henkilökunta oli jo entisen menettelytapalain piirissä, ja heidän palkoistaan neuvoteltiin neuvotteluoikeuslain säännöksen tätä estämättä.

Tässä pykälässä määrättävänä keskimääräisenä säännöllisenä työaikana Aliupseeriliitto pitää 8 tuntia. Tämän perusteluna on mainittava mm. mietinnön sivulla 47 oleva maininta, että "sotaharjoitus- ja leiriolosuhteissa keskimääräinen työaika on joka tapauksessa 8 tuntia pitempi", ja tämän ylittävä työaika tulee korvattavaksi vakiolisällä kuten on esitetty. Samalla on todettava, että näin on menetely myöskin Ruotsissa. Kun lisäksi toimikuntakin toteaa, että kaikessa on pyrittävä viisipäiväiseen työviikkoon, niin ei ole mitään syytä käyttää viikotyöajan jakajana muuta kuin viittä.

III Järjestelyt meripalvelun osalta merivoimissa

1. Varsinaista työajan laskemista ei purjehduskautena laiva- ja meripalveluun osallistuvan virkamiesten osalta suoriteta. Työajansääntely suoritetaan kuitenkin purjehduskautena

siten, että annetaan kullekin virkamiehelle keskimäärin 1 vapaapäivä viikkoa kohden, joka voitaisiin antaa 2 päivän erissä.

Purjehduskauten ulkopuolella olevalta ajalta tulisi kuitenkin antaa 2 vapaapäivää viikkoa kohden. Vuoden lopussa tarkistetaan kunkin virkamiehen osalta vapaapäivien pitäminen ja käyttämättä jääneet vapaapäivät korvataan yksinkertaisella tuntipalkalla (8×tuntip).

Kertyneet vapaapäivät, samoin kuin talvikauden viikkovapaaatkin tulee aina antaa virkamiehen kotipaikkakunnalla ja jos alus joudutaan jostain syystä pitämään pitempään vieraassa satamassa ja henkilökunta joudutaan päästämään vapaaksi kotiin, tulee välttämättä antaa matkaliput kotipaikkakunnalle.

Purjehduskautena voitaisiin vapaapäivät antaa vähintään kahden päivän erissä. Muuna aikana tulisi annettavan vapaan olla kotisatamassakin kuitenkin vähintään 24 tuntia.

2. Nykyinen meripalveluraha muutetaan (kuten muualla sotaharjoitus- ja leiriraha) lisäpalkkioksi (merilisiä), joka maksetaan markkamääräisenä ja sidotaan virkamiespalkkojen muutoksia seuraavaksi.

Merilisen tulisi olla saman suuruisen kuin maa- ja ilmavoimien sotaharjoituksissa maksetaan. Tämä lisä olisi korvaus keskimääräisestä ylityöstä jota kaksivahtijärjestelmästä johtuen aluksen virkamiehellä on 4 tuntia päivässä. Olosuhteet ovat myös asetuksen 4 §:n tekstin mukaiset. Lisää tulisi maksaa koko siltä ajalta jonka alus on purjehdukseen määrätty.

Siinä tapauksessa ettei meripalvelusta voitaisi vielä tässä vaiheessa ottaa lain piiriin, olisi ehdottomasti nykyistä päivärahapohjaista meripalvelurahaa korotettava siten, että se olisi täysi asetuksen mukainen päiväraha ilman paikkakuntaeroja.

Sunnuntaityösäännösten ulottaminen meripalveluun on aivan välttämätöntä, koska sunnuntaityökorvaus on tässä ylityökorvauksen asemassa sen takia, ettei varsinaista työaika mitata eikä "aitoa" ylityökorvausta voida maksaa.

Kun sunnuntaityökorvauksen maksamisesta virkamiehelle on säädetty valtioneuvoston päätöksellä ei tästä soveltamisalan laajenuksesta tarvinn mainita tässä asetuksessa. Mainittua valtioneuvoston päätöstä tulee kuitenkin tarkistaa, koska siinä on sanottu, ettei sunnuntaityökorvausta voida maksaa valtion aluksilla.

MERIVARTIJAT AUL:n JÄSENIKSI

Yksimielinen päätös liiton vuosikokouksessa

Puheenjohtajaksi edelleen sotmest. Siitarinen

Puheenjohtaja I. Siitarinen

Marsalkan Hopeatorvet -sävelten tahdissa Suomen sekä Aliupseeriliiton lipun käsittävän lippuvartion astuessa Kokkolan Hollihaan kansakoulun juhlasaliin, alkoivat liittomme tämän vuoden neuvottelu- ja vuosikokouspäivät 23. päivänä maaliskuuta. Ava-

jaistilaisuuteen oli liiton hallituksen ja vuosikokousedustajien lisäksi saapunut mm. Virkamiesliiton puheenjohtaja Victor W. Heinström, PohmSl:n komentaja kenrm. Toivo Kytölä, PohmItPston komentaja evl. Arnold Airakorpi, liittomme

kunniajäsen vääp.evp. Oskari Järvelä sekä paikallisten reservijärjestöjen ym. edustajia.

Toivotettuaan kutsuvieraat tervetulleiksi liiton puheenjohtaja sotilasmestari Ilmari Siitarinen lausui tervehdyspuheessaan mm:

AUL:n lausunto . . .

IV Säännösten voimaantuloaika ja loppulause

Toimikunnan esittämän kannan mukaan säännösten tulisi astua voimaan 1.4.1969 alkaen. Viitaten mietinnön sivulla 43 oleviin valtiovallan ja virkamiesten keskusjärjestöjen välillä tehtyihin sopimuksiin ja annettuihin lupauksiin vuodesta 1966 alkaen, esitetään, että säännösten tulisi ainakin todettujen ylityökorvausten osalta astua voimaan jo kuluvan vuoden 1969 alusta. Vuoden 1968 marraskuussa tästä asiasta keskusteltaessa mm. PIM:n kansliapäällikön ja eräiden muiden

viranomaisten kanssa luvattiin mikäli mahdollista näin asiassa menetellä.

Puolustuslaitoksen työaikasäännösten valmistelun yhteydessä on usein mm. eräiden toimikunnan jäsenten taholta huomautettu, että työaikasääntelyn toteutuminen puolustuslaitoksessa on niin suuri sosiaalinen parannus, että tämän johdosta lain piiriin tulevan henkilökunnan tulisi tyytyä vain osittaiseen ratkaisuun eräissä korvauksissa ja muissa eduissa.

Tämän johdosta on todettava, että nyt toteutuva sosiaalinen parannus, jonka voi tunnustaa, tapahtuu 23 vuotta myöhemmin ja vain osittaisena,

kuin mikä muille vastaavissa työolosuhteissa työskenteleville valtion virkamiehille on tapahtunut. Näinollen puolustuslaitoksen työaikasääntelyn toteutuminen on vain varsin myöhään toteutunut pysyvän räikeän epäkohdan osittainen korjaaminen.

Tämän johdosta on jokseenkin naisia ja herkkäuskoista luulla, että puolustuslaitoksen henkilökunta tulisi tyytymään muita virkamiehiä huonompaan asemaan. Siksi tulisi puolustushallinnon johdon vakavasti pyrkiä tasapuolisuuteen nyt valmistuneen ehdotuksen valmistelussa ja sen soveltamisessa.

Aloittaessamme nyt liittomme neljätkymmentä toimintakautta on syytä palata ajassa taaksepäin ja luoda pikainen silmäys liittomme historiaan.

Aliupseeriliiton toiminta on jaettavissa kolmeen selvästi toisistaan poikkeavaan ajanjaksoon. Näistä ensimmäisenä aika liiton perustamisesta talvisodan alkamiseen. Tämän kauden aikana luotiin liitolle toimintaperiaatteet ja suuntaviivat, jotka vielä tänäkin päivänä ovat osittain toimintamme perusteena.

Toisen ajanjakson muodostaa sotien aika. Vallinneiden poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi ei edes liittomme vuosikokouksia voitu pitää ja toiminta supistui jäsenkunnan keskuudessa satuneiden lukuisten kuolemantapausten johdosta turvattomaan asemaan jääneiden leskien ja orpojen avustamiseen. Varat tähän tarkoitukseen oli saatu Suomen Marsalkka Mannerheimin vuonna 1942 Aliupseeriliitolle tekemästä lahjoituksesta.

Rauhan palattua alkoi myös Aliupseeriliiton toiminnassa voimakas kehityksen kausi. Liiton kotipaikka muutettiin Viipurista Helsinkiin, palkattiin päätoiminen toiminnanjohtaja ja ostettiin oma huoneisto toimistotiloja varten. Merkittävin ja kauaskantoisin toimenpide on ollut Virkamiesliiton jäsenyyteen liittyminen vuonna 1955. Vasta tämä toimenpide antoi aliupseerikunnalle mahdollisuuden tehokkaaseen taloudellisten etujemme valvontaan sekä loi tilaisuuden murtautua ulos puolustuslaitoksen henkilökunnalle niin ominaisesta suppeasta kasarmi-ilmapiiiristä. Nyt on aliupseerikunta yhteiskuntamme eri sektoreilla aktiivisena ja arvostettuna ryhmänä. Virkamiesliiton suurimpana jäsenjärjestönä on Aliupseeriliitto pystynyt toiminnallaan vaikuttamaan koko maamme virkamieskunnan asioiden hoidossa niiden kehittämisessä parempaan suuntaan.

Vuoden 1968 toimintakertomuksesta käy selville, että keskeisimpiä tavoitteitamme ovat olleet aliupseerikunnan koulupohjauudistusta koskevat kysymykset, sekä puolustuslaitoksen henkilökunnan työaikoja säätelevän lain valmisteluun liittyvät asiat.

Molempien kysymysten kohdalla on tapahtunut huomattavaa edistystä ja ratkaisut ovat näköpiirissä. Sitä vastoin Aliupseeriliiton tekemää esitystä SO:n uudistamista henkilökunnan rinnastusten osalta ei ole vielä saatettu julkisuuteen, mutta tiedossamme on, ettei liittomme tekemillä esityksillä ole ollut riittävää kantavuutta. Onkin valittava todettava,

että puolustusvoimain johdosta löytyy henkilöitä, jotka eivät vielä tänäkään päivänä ole täysin vapautuneet luokkayhteiskunnasta ja sen sanelemasta suppeasta ajattelutavasta. Aliupseeriliiton kantana on, ettei monipuolisen koulutuksen ja pitkän palvelusuran omaavaa ylintä aliupseeria tulisi asettaa juuri palvelukseen astuneen, kouluttamattoman mutta upseerinarvon omaavan nuorukaisen käskyvaltaan.

Mielestämme tuo yli viisikymmentä vuotta vanha ohjesäännön pykälä on jo aikansa elänyt ja puolustusvoimien tulisi näiltäkin osin pystyä mukautuman kehittyvän ja alati uudistuvan yhteiskunnan normien mukaisesti.

Palkkausasioiden kohdalla on erikoisesti todettava, ettei vuonna 1966 kolmivuotiseksi sovittu menettelytapalaki täyttänyt siihen asetettuja toiveita. Kuluneiden kolmen vuoden aikana ei ole voitu suorittaa lukumäärässiirtoja, sillä järjestöt ja valtiolta eivät päässeet edes yksimielisyyteen siitä, kuuluvatko lukumäärässiirrot lain piiriin vai ei. V. 1968 palkkaratkaisua on arvosteltu lähinnä siksi, että neljä suurta neuvottelukelpoista virkamiesjärjestöä piti lihavaa riitaa parempana kuin laihaa sovintoa ja päästi palkkaratkaisun valtiovallan sanelupolitiikalla hoidettavaksi.

Aliupseeriliitto ei voi kyseistä menettelyä hyväksyä sillä siirtyihän aliupseerikunnassa juuri vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevan ryhmän — yp kersanttien — jo varmalta näyttänyt kuoppakorotus epämääräiseen tulevaisuuteen.

Luotuaan vielä katsauksen liiton sosiaaliseen toimintaan puheenjohtaja Siitarinen julisti vuosikokouksen avatuksi sanoen uskovansa, että jäsenkerhojen edustajat tässäkin vuosikokouksessa löytävät yhteisen raketan linjan ja tehtävät päätökset koituvat liittomme ja puolustusvoimien parhaaksi.

Puheenjohtajan tervehdyssanojen päätteeksi Vaasan varuskuntasuittokunta esitti Aliupseeriliiton kunniamarssin, jonka jälkeen lippuvartio poistui.

Johtaja A. Kolehmainen lausuntatesityksen jälkeen Vaasan varuskuntasuittokunta esitti muskapt. L. Tuulen johdolla Sven Dufva -alkusoiton. Kokkolan Lauuluveikot lauloivat johtajanaan opettaja H. Valkama Kaikukohon laulu maamme, Yön tuikkivain tähtien ja Luonto ponteva.

Tervehdyksiä vuosikokoukselle esitivät PohmSl:n komentaja kenrm. T. Kytölä, PomItPston komentaja evl. A. Airakorpi, Virkamiesliiton puheen-

johtaja V. W. Heinström, maj. P. Järvinen Upseeriliiton, RUL:n maj.evp. A. S. Koivio, RAUL:n yliv.evp. O. Tuisku ja liiton kunniajäsen vääp.evp. O. Järvelä, joka tervehdyksessään lausui mm.:

”Hyvät aseveljet. Käytän tässä sanaa aseveljet, vaikka tuon sanan käyttö on nykyään melkein pannaan julistettu. Sitäpaitsi aseveljeytemme on kokonaan eri aikakaudelta. Teistä nuorimmat eivät olleet vielä edes syntyneet silloin kun minullakin oli kunnia olla mukana näissä samoissa hommissa kuin missä te nyt olette.

Siitä huolimatta sanon, hyvät aseveljet. Onnittelen teitä ja erityisesti Aliupseeriliittoa siitä, että olette onnistuneet toteuttamaan ja viemään läpi sen ohjelman josta me liiton perustamisen alkuaikoina vain uneksimme, mutta emme pystyneet sitä läpi ajamaan. Meitä vastassa oli silloin vahvat voimat. Melkein koko upseeristo Sotaväen päällikköön saakka epäili meitä, mitä me oikein puuhaamme. Epäiltiin, että me pyrimme muodostamaan Aliupseeriliitosta sellaisen ammattijärjestön, joka käyttäisi samanlaisia keinoja kuin ammattijärjestöt. Tähän epäluuloon olimme oman ammattikuntamme keskuudessa vallitsevista mielialoista antaneet aiheen.

Alusta alkaen liittyi Aliupseeriliittoon vain noin puolet aliupseerikunnasta. Toinen puoli sanoi, että mitä merkitystä on koko liitolta, jos se ei saa ajaa taloudellisia etuja. Sotaväen päällikkö kenrm. Sihvo oli hyväksyessään liiton säännöt liittänyt siihen peräkaneetin, jonka mukaan liitto ei saanut ajaa mitään taloudellisia etuja. Seurauksena oli, että meni monta vuotta ennenkuin kaikissa kerhoissa saatiin aikaan päätös, että kerhot kokonaisuudessaan liittyvät Aliupseeriliittoon.

Monia muitakin vaikeuksia oli. Aliupseerien tietomäärä yhteiskunnasta ja valtiollisesta elämästä oli tuolloin vähäistä. Niinpä kerran Viipurin Aliupseeriyhdistyksen johtokunnassa päätettiin, että pyydetään huomattavassa asemassa olevia henkilöitä pitämään esitelmiä yhteiskunnan eri aloilta. Silloin oli eduskunnassa käsiteltävänä lakiesitys Yliopiston suomalaistamisesta ja professori Heiskanen oli yksi kiivaimpia suomalaistamisasian ajajia. Samalla hän oli aitosuomalaisen johtomiehiä. Päätettiin pyytää häntä pitämään meille esitelmänoista asioista ja hän lupautui ilomielin tulemaan.

Tuolloin piti lähettää aina armeija-

AUL:n vuosikokous . . .

kunnan komentajalle (silloin ev. Ohqvist) ohjelma, mitä näissä ohjelmallisissa illanvietoissa esitetään. Nähtyään ohjelman hän oli heti vetänyt yli mainitun kohdan ja käski samalla koko johtokunnan puheilleen. Me nimme ja haukuttuaan meitä parikymmentä minuuttia saimme jyrkän käskyn poistua. Mitään ei kysytty eikä vaadittu selvityksiä. Yrityksemme laajentaa aliupseerikunnan tietomäärää yhteiskunnallisesta ja valtiollisesta elämästä loppui siihen.

Toivotan Aliupseeriliitolle parhainta onnea työssänne ja hyvää jatkoa."

Yhteisesti laulettu Maamme-laulun jälkeen tarjosi Kokkolan Sotilaskotiyhdistys juhlakahvit.

Avajaistilaisuuden jälkeen kävi liiton hallitus kokonaisuudessaan kunniakäynnillä Kokkolan sankarihaudoilla, joiden muistokivelle laski seppeleen liiton puheenjohtaja I. Siitarinen ja Kokkolan Auk:n puheenjohtaja yliv. S. Roimela.

Avajaispäivän päätteeksi kokoonnuttiin veljesillalliselle Kokkolan Seurahuoneelle.

Neuvottelupäivillä johti puhetta sotimest. R. Hakala Kokkolan Auk:sta ja sihteerinä toimi ylik. M. Latvala Helsingin Auk:sta.

Liiton ent. urheilujohtaja sotimest. Unto Hilska luovutti 1964 lahjoittamansa kiertopalkinnon "Muisto Ratsuväestä" sen lopulliselle voittajalle Immolan Aliupseerikerholle, jonka puolesta palkinnon, vanhan ratsuväen kiväärin, vastaanotti sotimest K. Rautavaara.

Majuri P. Järvinen esitelmöi aiheesta Alueellinen maanpuolustus. Esitelmän saamme julkaistavaksi lehdessämme myöhemmin.

Virkamiesten palkkoja ja muita työehtoja säätelevän lain valmistelusta esitelmöi VL:n lakimies varatuomari Asko Harmia. AUL:n pääsihteeri V. Juntila piti esitelmän aiheesta Puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen uusien työaikasäännösten voimaantulo ja eräitä näkökohtia niistä.

Ns. kyselytunnin jälkeen suoritettiin hallituksen ja jäsenkerhojen aloitteiden esikäsittely.

Sääntömääräisen vuosikokouksen avasi puheenjohtaja I. Siitarinen. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin sotimest. K. Rautavaara Immolan Auk:sta, yliv. K. Rutanen Hoikan kankaan Auk:sta, sihteeriksi väp. V. Syrjä Santahaminan Auk:sta ja tiedsiht. M. Rautavuori AUL:sta.

Päätettiin lähettää sähköet Tasavallan presidentille, puolustusministerille

Majuri P. Järvinen

ja Ruotsin, Norjan ja Tanskan Aliupseeriliitoille. Liiton hallitus oli edellisenä lauantaina pitämästään kokouksesta tervehtinyt SANL:a, jonka vuosikokous oli samanaikaisesti Suomenlinnassa.

Valiokuntia muodostettiin kolme: vaali-, yleis- ja talousvaliokunnat, jonka jälkeen suoritettiin lähetekeskustelu valiokuntiin lähetettävistä asioista.

Tiistaina kokousta jatkettaessa hyväksyttiin v. 1968 toimintakertomus, tilit, tilinpäätös ja tilintarkastajien kertomus sekä myönnettiin vastuu vapaus tilivelvollisille. Hyväksyttiin vuoden 1969 tulo- ja menoarvio Ali-

Rajavest K. Rautavaara Immolan Auk:n edustajana vastaanottaa U. Hilskalta "Muiston Ratsuväestä".

upseeriliiton ja Aliupseeri-lehden osalta.

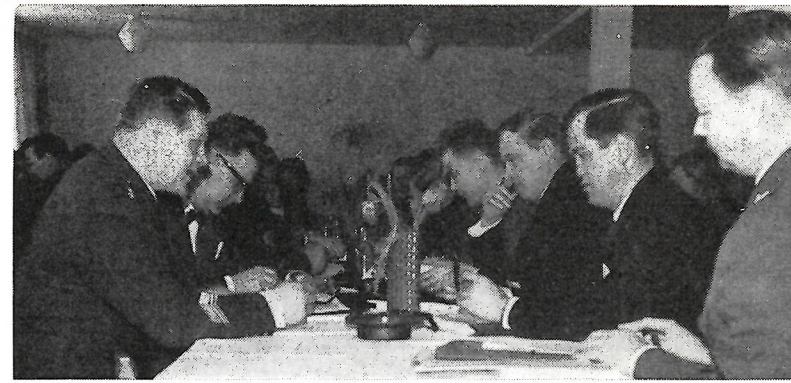
Aliupseeriliiton puheenjohtajaksi vuodeksi 1969 valittiin yksimielisesti uudelleen sotilasmestari Ilmari Siitarinen IlmavV:n Auk:sta.

1. varapuheenjohtajaksi valittiin sotilasmestari Olavi Soikkeli Hyyrylän Auk:sta ja 2. varapuheenjohtajaksi ylipursimies Toivo Pakarinen Porkkalan Auk:sta.

Liiton hallitukseen valittiin kahdeksi vuodeksi erovuoroisina uudelleen myylypursimies Eino Halen Suomenlahden Mvk:sta, yliväpeli Toivo Kotilainen Kuopion Auk:sta ja yliväpeli Esko Paljakka HämJP:n Auk:sta, uusina jäseninä väpeli Veikko Lehtimäki Huovirinteen Auk:sta, rajaväpeli Veijo Pimiä Immolan Auk:sta, yliväpeli Tuomo Salo Oulun Auk:sta, väpeli Viljo Sauna-aho Kouvolan Auk:sta, väpeli Paavo Sinkko Kymminlinnan Auk:sta, väpeli Teuvo Tikka Luonetjärven Auk:sta ja sotilasmestari Reino Valminen Vaasan Auk:sta. Yhdeksi vuodeksi valittiin erovuoroisena uudelleen yliväpeli Lauri Orpana Lappeenrannan Auk:sta, sairauden takia hallituksen jäsenyydestä eron saaneen Mikkelin Auk:n väpeli Väinö Laineen tilalle.

Vuosikokous päätti hyväksyä merivartijat Aliupseeriliiton jäseniksi. Hallituksen asiasta tekemä aloite ei aiheuttanut keskustelua ja päätös tehtiin täysin yksimielisesti.

Vuosikokous velvoitti liiton halli-

Etualalla liiton puhemiehistö ja VL:n edustaja varatuomari A. Harmia

Vatjalan ja IlmavV:n kerhojen edustajia

Parolan "tapparat"

Pohjois-Karjalan piirin, Onttolan ja Kontiolahden kerhojen edustajat

tuksen edelleen tutkimaan jäsenkunnan lomanviettomahdollisuuksia ja antamaan selvityksensä vuoden 1970 liittokokouksen käsiteltäväksi.

Kontiolahden Auk:n aloitteen johdosta vuosikokous totesi, että työnantajamme ei ole huolehtinut ammatikunnan työturvallisuudesta riittävästi, koska ammunnoista aiheutuvia kuulovaurioita edelleen aiheutuu. Liiton hallitus velvoitettiin ryhtymään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Varuskuntien sosiaalitoimikuntien työ ja niihin aliupseeriedustajien nimeäminen ei ole tyydyttänyt aliupseerikuntaa, ja vuosikokous päätti hyväksyä Kontiolahden tätä koskevan aloitteen, jonka mukaan liiton hallitus velvoitettiin selvittämään, mitkä ovat ne ohjeet, jotka PIM on ilmoittanut asiasta antaneensa sekä tekemään aktivointiasiassa aloitteen PHK:lle.

Teknikkurssilisästä oli aloitteen tehnyt Huovirinteen Aliupseerit ja oli liiton hallitus antanut asiasta myönteisen lausuntonsa. Vuosikokous kuitenkin katsoi, että mestarikurssilisä, josta on aikaisemmin hyväksytty

vuosikokousaloite, on saatava ensin ratkaistua.

Luonetjärven Auk:n aloitteet reserviin siirtymisrahasta ja aliupseerien nimittämisjärjestelmän uusimisesta eivät saaneet vuosikokouksen hyväksymistä. Samoin kävi Kuopion Auk:n aloitteille hallituksen varajäsenten valitsemisesta ja nykyisen tukitoiminnan laajentamisesta.

Laivaston Auk:n aloite koski pukurahan korottamista ja liiton hallitus velvoitettiin edelleen keskusliiton kautta asiaa hoitamaan niin, että tämä jo useamman vuoden vireillä ollut asia saataisiin nopeasti aliupseerikuntaa tyydyttävään ratkaisuun.

Tasavallan presidentti tervehti vuosikokoukстамme seuraavalla sähköellä: Kiitän parhaiten ystävällisestä sähköestänne ja lähetän lämpimän tervehdykseni Aliupseeriliitto ry:n vuosikokouksen osanottajille.

Puolustusministeri S. Suorttanen ja Vaasan läänin maaherra M. Viitanen tervehtivät vuosikokousta kirjeellä.

SANL:n tervehdys kuului: Liittomme tervehtii vuosikokouksenne osan-

ottajia sekä toivoo kokouksellenne hyviä rakentavia päätöksiä, jotka koittuu koko aliupseerikunnan onneksi.

Terve ja hyviä päätöksiä, sähköitti liiton hallituksen entinen jäsen väpeli evp Ville Huht.

Kiitettävään omasta, varapuheenjohtajien ja liiton hallituksen puolesta heille osoitetusta luottamuksesta, puheenjohtaja I. Siitarinen luovutti Kokkolan Aliupseerikerholle liiton kunniakirjan v. 1969 neuvottelupäivän ja vuosikokouksen sekä niihin liittyvien eri tilaisuuksien ansiokkaasta järjestämisestä.

Kokkolan varuskuntakerhon emännälle ja Sotilaskotiyhdistyksen puheenjohtajalle hän ojensi vuosikokouksen kiitoksena kauniit kukkimput.

Lapin Aliupseerit haastoivat vuosikokouksen osanottajat Seitä-keräykseen ja haasteen tuloksena tähän tarkoitukseen voitiin lähettää 153,65 mk.

Seuraavan kerran tapaamme näissä merkeissä Niinisalon Aliupseerikerhon suojissa.

M. R.

Neuvottelupäivän puheenjohtaja sotmest R. Hakala ja sihteeri ylik. M. Latvala

Vuosikokouksen puhemies, puheenjohtajat yrmest K. Rautavaara ja yliv K. Rutanen ja sihteeri vääp. V. Syrjä

PHK VALVOO TYÖTURVALLISUUTTAMME

laaja toimintasuunnitelma hyväksytty

Puolustusvoimain Henkilökunnan Keskusliiton vuosikokouksessa 28.3. valittiin liiton puheenjohtajaksi edelleen ev. J. Heinsalmi.

Aliupseeriliiton edustajiksi hallitukseen valittiin I. Siitarinen, O. Soikkeli, T. Pakarinen, T. Suuronen ja V. Junttila varsinaisiksi jäseniksi ja heidän henkilökohtaisiksi varajäsenikseen M. Markkola, E. Paljakka, E. Halen, S. Siltala ja M. Rautavuori. Hyväksyttiin seuraava toimintasuunnitelma vuodeksi 1969:

PHK on ilmeisesti entisestäänkin vilkkaamman ja erityisen mielenkiintoisen toimikauden kynnyksellä. Valtion virkamiesten palkkaus- ja muita työehtoja säätelevän menettelytapalain säätäminen ja puolustuslaitoksen työaika säännösten valmistuminen alkavana kalenterivuotena tuonevat näet omat erityispiirteensä keskusliiton toimintaan. Jo käynnissä olevat ja kuluneen toimikauden toimintasuunnitelmassa olleet vielä kesken eräiset kohteet (naisten sa-palvelus, pukuraha 360 markkaa vuodessa, siirtoraha 30 päivärahan suuruisiksi, ryhmähenkivakuutus ja seuramatkat) py-

ritään saattamaan menestykselliseen päätökseen. Tämän lisäksi tullaan yleisten päämäärien ohella kiinnittämään erityinen huomio jälempänä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen.

1. Yleisvaliokunnan toiminta-alalla

Palkka neuvotteluissa korjautumatta jääneiden ilmeisten epäkohtien poistamiseksi

- laaditaan vuotta 1970 varten valmiiksi jäsenjärjestöiltä erikseen pyydyttävien aloitteiden perusteella palkkausten osalta kokonaisohjelma lukumääräsiirtoineen, kuoppa- ja yleiskorotuksiineen edellä vuosikertomuksessa esitetyt näkökohdat huomioon ottaen,
- pidetään jatkuvaa yhteyttä siihen järjestökentän osaan, joka yhteistoiminnassa ns Leskisen komitean kanssa laatii uutta "menettely"tapalaskia, jonka piiriin

- tulisi sisällyttää sekä ns lukumääräsiirrot että varsinaiset kuoppakorotukset; erityisesti
- valvotaan, ettei puolustusvoimain virkamieskunta jää miltään osin mainitun menettelytapalain ulkopuolelle.

Työaika kysymysten menestykselliseksi hoitamiseksi nimetään uuden hallituksen piiristä työaika säännösten tuntemusta omaava työryhmä, joka edustaa PHK:ta Puolustusministeriön kanssa käytävissä työaikalakia ja -asetusta sekä niiden soveltamista koskevilla neuvotteluissa. Tällöin pyritään

- saamaan korvatuksi nykyistä oikeudenmukaisemmin sotaharjoitusten ja leirien aiheuttamaa ylityötä,
- takaamaan sotilasviran- ja toimenhaltijoille ne työaika säännösten edut, jotka muilla hallinnoaloilla jo on myönnetty.
- takaamaan myös niiden virkamiesryhmien edut, jotka ovat jäämässä työaika säännösten ulkopuolelle (meripalvelu).

Toimikauden aikana tutkitaan PHK:n järjestöllisen aseman vahvistamismahdollisuuksia yhteistoiminnassa Pääesikunnan asianomaisten toimihenkilöiden kanssa. Pyritään entistä tehokkaammalla tiedotustoiminnalla luomaan kuva PHK:sta asemansa vakiinnuttaneena järjestönä, jonka mielipidettä on tarkoituksenmukaista kysyä sen laatuissa päätöksenteossa, jossa jo vakiintuneen tavan mukaan muualla ammatijärjestöjä kuullaan.

2. Sosiaalivaliokunnan toiminta-alalla

Valtion virkamiesasuntojen vuokrakehitystä seurataan ja pyritään säilyttämään vuokrataso nykyisellään. Jos vuokria yritetään korottaa, tulee PHK puuttumaan heti asiaan.

Asuntojen katselmusmenettelyn parantamiseksi tullaan esittämään puolustusministeriölle, että se tarkistaisi katselmusmenettelyn perusteet ja toi-

mitustavan niin, että seuraavaksi suoritettavassa asuntojen katselmuksessa korjataan tähän astiset virheet. Uuden KHO:n valmistumista tullaan kiirehtimään ja pyritään mahdollisuuksien mukaan edistämään PHK:n lausunnossa asiasta esitettyjen mielipiteiden huomioonottamista ohjesäännön valmistelussa. Asuntojen jakomenettely pyritään saamaan paremmin ajanmukaiseksi.

Puolustusministeriölle tullaan esittämään valtion vuokra-asuntojen pikaista lisärakentamista ainakin Helsingin ja eräissä muissa suurissa varuskunnissa.

Henkilökunnan omatoimista asuntotuotantoa pyritään edistämään käytettävissä olevin keinoin neuvottelemalla valtion asuntolainoista, mahdollisista puolustuslaitoksen alueille rakennettavista kerrostaloista yms asianomaisten viranomaisten kanssa asian positiiviseen tulokseen saattamiseksi.

PHK pyrkii edelleen kehittämään työturvallisuusasioiden hoitoa puolustuslaitoksessa esittämällä puolustusministeriön työturvallisuus-

asioiden hoitajan toimivaltuuksien edelleen kehittämistä sekä ryhtymällä muihin mahdollisiin työturvallisuutta edistäviin toimenpiteisiin.

Pyritään tehostamaan jäsenistön tietoisuutta leirintä- ym lomaviettotoimintaan käytettävissä olevista puolustuslaitoksen leiri- yms alueista sekä edistämään näiden käyttöä.

Toimintavuoden kuluessa pyritään järjestämään muutamia etelänmatkoja alennetuin hinnoin.

Lastenhoitoon ja koulunkäyntiin liittyvien kysymysten kehittämisessä pyritään toimimaan yhteistoiminnassa varuskuntien sosiaalitoimikuntien kanssa.

PHK tulee seuraamaan henkilökunnan terveydenhoidon kehitystä ennen muuta vuositarkastusten osalta ja tekemään tarvittaessa esityksiä asiasta.

Edellisenä toimintavuonna esille tullutta ryhmähenkivakuutusasiaa pyritään edelleen kehittämään tarkoituksena kehittää tältä osin jäsenistön sosiaalista turvallisuutta.

Aliupseeriliiton hallitus ja toimihenkilöt v 1969. Istumassa vasemmalta myylip. E. Halen, yliv. T. Suuronen, sotmest. O. Soikkeli, sotmest. I. Siitarinen, yliv. T. Pakarinen, pääsiht. V. Junttila, sotmest. P. Raevaara. — Seisomassa vasemmalta sotmest. R. Valminen, vääp. T. Tikka, rajavääp. V. Pimiä, sotmest. O. Turunen, sotmest. S. Siltala, rajavääp. U. Saari, vääp. L. Kervinen, vääp. V. Lehtimäki, yliv. E. Toivonen, vääp. P. Sinkko, ylik. A. Marttinen, vääp. V. Sauna-aho, yliv. T. Kotilainen, yliv. T. Salo, yliv. E. Paljakka, yliv. L. Orpana, talhoit. M. Markkola, tiedsiht. M. Rautavuori.

MITEN SUIHKUMOOTTORIN AVULLA ILMAAN

Sir Iisak Newton saneli aikoinaan lakeja, joita nykypäivän ihminen käyttää tietoisesti ja tietämättään joka päivä. Näistä yksi oli laki vaikutuksesta ja vastavaikutuksesta. Moottoria eteenpäin kuljettava voima on juuri tämä vastakkainen voima eli Newtonin "lakitekstin" mukaan vastavaikutus.

Pitääkö tämä laki myöskin paikkansa? Sen me voimme tarkistaa hyvin yksinkertaisella tavalla.

Henkilö, joka on veneen kanssa liikkunut vesillä tietää kokemuksesta, että kun hän rantautuessaan kävelee venettä pitkin, tarkoituksenaan nousta maihin, liikkuu vene rannasta pois päin. Siis juuri vastakkaiseen suuntaan mihin hän itse liikkuu. Tämä on todettavissa tarkemmin veneessä tyynellä säällä. Istutaan selkä veneen nokkaa kohti ja heitetään kivi perälaidan yli veneen pituusakselin suunnassa. Vene liikkuu pienen matkan eteenpäin.

Tästä voimmekin päätellä, että jonkin kappaleeseen, tässä tapauksessa veneeseen, vaikuttavalla voimalla on aina vastavoima, joka on yhtä suuri kuin vaikuttava voima, mutta sen suunta on vastakkainen. Tämän prosessin aloittavaa voimaa nimitetään aktio- ja siinä syntyvää vastavoimaa reaktiovoimaksi.

On kuitenkin huomattava, että edellä mainitussa esimerkissä vene ei suinkaan liiku yhtä pitkää matkaa kuin heitetty kivi lentää. Kitka ja väliaineen vastus muodostavat yhdessä "oposition" ja vastustavat näin kaikkea liikettä. Eräs viisas ajattelija on taannoin lausunut, että järkevä oppositio rakentaa maailmaa. Mielestäni se tässä pitää paikkansa. Nykypäivän maailma ilman kitkaa se olisi ehkä toistaiseksi tehokkain hävityskeino.

Miten suihkumoottori sitten kehittää tämän suuren reaktiovoiman?

Menkäämme jälleen veneeseen. Äsken meillä oli käytössä vain yksi kivi. Samanlaisia kiviä voisimme nyt ottaa vaikkapa kymmenen ja heittäme ne kaikki yht'aikaa niin suurella voimalla kuin pystymme. Nyt vene liikkuu hiukan pitemmän matkan. Newton on jälleen ollut asialla ja laushtanut, että nopeuden muutos on suoraan verrannollinen vaikuttavaan voimaan. Nopeuden muutos aikayksikössä, sen ehkä tunnemme paremmin nimellä kiihtyvyyttä. Tämän edellä sanotun voimme tiivistää ja puheamatemaattiseen muotoon:

$$F=Ma$$

eli voima on yhtä suuri kuin massa kerrottuna kiihtyvyydellä. Voimalla tässä tarkoitetaan työntövoimaa. Massassa on aikayksikössä moottorin läpi virranneen ilman ja polttoaineen yhteenlaskettu massa.

Suihkumoottori ei ole niin yksinkertainen kuin tässä on pyritty tarkoituksella selvittämään, vaikkakin peruseriaatteet ja rakenteelliset pääosat ovat todella yksinkertaisia. Vaikeudet tulevatkin vasta sitten kun käyntiolosuhteet muuttuvat normaalisista jatkuvasti moottorin käyttäjän mielihaluun mukaan.

Rakenteellisesti suihkumoottori eli kaasuturbiini koostuu neljästä pääosasta — ahtimesta, polttokammioista, turbiinista ja suihkuputkesta. Se on todella laite, jossa synnytetään paineen alaisia kaasuja ja annetaan näiden avulla massalle kiihtyvyyksiä. Ahdinta käytetään pakkosyöttämään ilmaa polttokammioon ja saattamaan ilmaa paineen alaiseksi, koska ilmapolttoaineseoksesta paineenalaisena poltettuna saadaan vapautumaan enemmän energiaa. Ahtimen avulla saadaan myöskin ilmamäärä suurenettua ja palamisprosessin hyötysuhde nostettua normaalia ilmanpainetta vastaavasti arvosta. Ahtimen takana

polttokammioilla on sananmukaisesti kuumat paikat. Polttoaine, samoin kuin ilmakin, johdetaan polttokammioon paineistettuna, sekoitetaan hyvin ilman kanssa ja poltetaan. Tästä seuraa suuri paineen nousu — palava kaasuseos — joka pyrkii laajenemaan kaikkiin suuntiin.

Polttokammio on kuin ilmapallo, joka on puhallettu täyteen ilmaa ja lasketaan vapaaksi. Paine purkautuu suuaukon kautta ja pallo ryntäilee sinne tänne kunnes paine tasaantuu, — eräs reaktiovoiman näyte. — Aivan samalla tavalla polttokammioista kuumat kaastu pääsevät purkautumaan ainoastaan turbiinin suuntaan.

Turbiinilta kuumat kaasut ryntäävät kaasut mennessään pyörittävät turbiinin juoksupyörää. Purkautuvien kaasujen ja turbiinin juoksupyörän avulla saa ahdin käyttövoimansa. Ne ovat yleensä kiinni samassa akselissa.

Turbiinilta kuumat kaasut ryntäävät suihkuputkeen, jossa virtaus kootaan ja oikaistaan. Samalla kaasujen virtausnopeutta lisätään ennen niiden poistumista ulkoilmaan suihkusuuttimen kautta. Kaasujen massa-virtaus saadaan yleensä pysymään vakiona ellei ulosvirtausaukon kohdalla ylitetä äänen nopeutta.

Näin periaatteessa suihkumoottori toimii. On kuitenkin tosiasia, että tarvitaan myöskin polttoaineen syöttö- ja säätölaitteet, joista katsotaan koostuvan moottorin "hermokeskus".

Suihkumoottorin periaatetta on oikeastaan sovellettu kolmella eri tavalla, — tähän ryhmään ei kuitenkaan lasketa rakettimoottoria —

— Sysäysputkimoottori, joka toimii nopeusalueella 0—720 km/t, on tullut tunnetuksi pahasta äänestään jo saksalaisten "rahdatessa kasapanoksia" kanaalin yli toisessa maailman sodassa. V1 lentävä pommi oli nimittäin varustettu tämän tyyppisellä mootto-

rilla. Rajoitettu nopeusalue ja arkojen rakenneosien takia sysäysmoottorin suosio jäi vähäiseksi.

— Patoputkimoottorin heikkous taasen on se, että sitä ei voida käynnistää ennen kuin nopeusalueella 300—500 km/t. Sillä ei ole joutokäyntiä. Machin luvulla 2—4 se toimii hyvin ja on myöskin taloudellinen.

— Suihku. eli kaasuturbiini on jonkinlainen yleiskone, joka toimii ohuisakin ilmakerroksissa ja myöskin sekä ali- että ylääänialueella.

Se pyörii sittenkin, — vai pyöriikö? Moottorin käynnin aikana, tehokkaassa työssä suihkuputki ja sen päässä oleva suihkusuutin ovat tärkeitä, mutta ainakin yhtä tärkeä on ilmanottokanava moottorin etupäässä. Sen on oltava erittäin sileäpintainen, mahdollisimman vapaa kaikista ilman virtausta häiritsevistä tekijöistä.

Epätasainen kohta aiheuttaa virtauksen pyörteilyä, josta voi olla seurauksena ahtimen sakkkaus. Ahtimen sakkkaus on aivan oma lukunsa siinä mielessä, että se voi ilmetä erittäin monella tavalla. Voimakas ahtimen sakkkaus aiheuttaa usein moottorin pysähtymisen ja pahimmassa tapauksessa moottori vaurioituu.

Suihkumoottori toimii ilmakehässä ja on alttiina sään vaikutuksille. Erikoisesti jäätyminen on paha haittatekijä normaalille toiminnalle. Moottori käynnin aikana syö ympäriltään ilmaa ja puhaltaa kuumat kaasut ulos, mutta moottorin liikkuminen eteenpäin ei aiheudu ulos virtaavan kaasun puskemisesta ulkopuolella olevaan ilmaan.

Jos tämä "periaate" on ymmärretty oikein niin on varmaankin tarpeeton seuraavanlainen kommentti:

Eräs "ajattelija" keskusteli ystävänsä kanssa maapallon liikkeistä. Tämä ystävä esitti väitteen, että se pyörii. "Ajattelija" vastasi: "Sinähän hulluja haastat. Jos tuo pitää paikkansa, niin nyt kun me seisomme tässä saunan edessä, ja jos maapallo toisiaan pyörii, niin meidänhän pitää hetken kulltua olla tuolla saunan takana."

Kuulee aina silloin tällöin esitettyä periaateväittämiä, jotka ovat hyvinkin paljon pielessä todellisen suihkumoottorin toimintaperiaatteen kanssa.

On ehkä asiallista todeta, että tässä kerrotusta tarinasta puuttuu vielä paljon saadakseen käsitystä nykyaikaisen taistelukoneen moottorin toiminnasta ja siitä miksi se sittenkin toimii, vaikka moottoria jatkuvasti käännellään ja pyöritellään oletetun kolmen akselinsa ympäri.

Käteinen on aina käteistä

Rahalla saa — ja käteistä on niin helppo käyttää. Eikä sitä silti tarvitse taskussa kuljettaa. — Kun Teillä on Postisäästöpankin kätevä säästökirja, oiva leijonakantinen, saatte hetkessä käteistä. Uudet, pienet leijonakantiset nyt kaikissa posteissa. Ottakaa omanne — sillä käteinen on käteistä. Aina. Ahvenanmaalta Aavasaksalle asti.

Tietysti tulee päiviä, jolloin ei voi ottaa, vaan täytyy lainata. Entä sitten? Kysykää Postipankista, kun olette tullut tutuksi. Ettehan tekään lainaa tuntemattomille. Emme mekään.

POSTISÄÄSTÖPANKKI

Taipale-, Kollaanjoki ja Summa-taulujen luoja, professori Aukusti Tuhka, toimi jatkosodassa TK-kuvaajana, joten hän sai vapaasti liikkua aivan etulinjassa. Valokuvien lisäksi kertyi professori Tuhkalle myös luonnoksia, joita hän piirteli eri rintamalinjoilla. Vuonna 1942 Tuhka komennettiin Päämajaan esittelemään aineistoaan Marsalkka Mannerheimille. Mannerheim ihastui siinä määrin juuri Taipaleen, Kollaanjoen ja Summan rintamalinjoista tehtyihin luonnoksiin, että hän pyysi Tuhkaa, mikäli säilyy työkykyisenä, valmistamaan niistä kolmen suurikokoisen taulun sarjan. Marsalkan elinaikana ei Tuhka pystynyt tätä toivomusta toteuttamaan, mutta runsaat 20 vuotta myöhemmin oli sarja Kansallis-Osake-Pankin myötävaikutuksella valmistunut.

Kansallis-Osake-Pankin Imatran konttorin viettämään 50-vuotisjuhlaan oli pankin pääkonttori Helsingistä lähettänyt Imatralla nämä kolme professori Aukusti Tuhkan suurikokoista (200 x 113 cm) maalausta, Kollaa, Taipale ja Summa. Teosten varsinainen sijaintipaikka on Kansallis-Osake-Pankin henkilökunnan ravintola. Niiden vierailu Imatralla kesti parisen viikkoa ja niistä sekä niiden tekijästä on taiteilija Eino Pätilä Ruokolahdelta kertonut lehdellemme seuraavaa:

— Professori Aukusti Tuhka on näissä teoksissaan tuonut tuoreesti eteemme osan niistä kunnian kentistä, niistä sodan armottomasti runtelamista taistelumaastoista, joissa suomalainen sotilas on esittänyt maalleen ja maailmalle vertaansa vailla olevaa

sitkeyttä, neuvokkuutta ja kuntoa ja joista muodostui ns. talvisodan ihme — 105 kunniamme päivää. Näin maamme itsenäisyyden juhla-aikana on täysin aiheellista, että nämä työt ovat esillä Imatralla, jossa Kannaksen armeijakunnan esikunta Valtionhotelliin sijoitettuna johti myös Taipaleen ja Summan taisteluja.

Professori Tuhka ei ole halunnut kuvata tauluissaan taistelua, vaan sen hiljaisuuden ja odotuksen tunnelman, joka niin monasti lepäsi suurtenkin taistelupaikkojen yllä.

Lallukan taiteilijakodissa Helsingissä, elää ja tekee edelleenkin taidetta näiden taulujen maalaaja, Aukusti Matinpoika Tuhka (aikaisemmalta nimeltään Tuhkanen), 74-vuotias paljasjalkainen viipurilainen taidegraafikko, piirtäjä ja maalari. Hänen kehitykseensä Viipurin taidekoulun lahjakkaasta piirtäjäpöjasta (1909—1915) liittyy opintomatkoja Pietariin ja Moskovaan (1916—1917), opintoja kuutena vuotena graafisen taiteen akatemiassa Leipzigissa ja kuninkaallisessa taideakatemiassa Kööpenhaminassa, opintomatkoja Ranskaan ja vihdoin kaksi matkaa Kiinaan. Hän on saanut tunnustusta julkisilta rahastoilta, joiden myöntämän miljoonan markan turvin hän järjesti opetuksen Ateneumista valmistuneille nuorille lahjakkaille taidegraafikoille. Tämä hänen nimeänsä kantanut taidegraafikan kurssikoulu toimi vv. 1958—1966.

Aukusti Tuhkalle selvisi elämänura jo polvenkorkuisena vesselinä. Pitkätukkaisena, polvihousut hyvässä prässissä ja suuri rusetti lauan alla sito-

massa puseron kaulusta hän oli joutunut opastamaan helsinkiläisherroja, jotka hakivat Adolf Ivar Arvidssonin ja Otto von Fieandtin hautoja. Esitetyään kummallakin haudalla paikkaan ja tilanteeseen sopivat runonvärssyt, vesseli vakuutti:

— Kyl mie tiijjän mis on Vilkkeenki hauta, sekkii on vanha ja arvokas.

Ja niin mentiin viipurilaisen lahjoittajan ja Viipurin kirjallisuuden seuran perustajajäsenen Adam Vilkkeen haudalle.

Saatuuan opastettaviltaan muutama kolikon, poika ilmoitti:

— Mie säästänkii rahhaa ja ostan viulun.

Kun herrat vielä tiedustelivat vesseliltä, mikä hänestä tulee, poika vastasi:

— Emmie viel tiijjä ihka varmast, mut vissii soittaja tai piirtäjä. Ja piirtäjähän hänestä tuli.

Nykyisestä olostaan Lallukan taiteilijakodissa, Aukusti Tuhka sanoo:

— Tääl sitä nyt ollaa Lallukas... Lallukka itse enne vanhaa kutsu toisnaa miu äitijän Mati Miinaksi ja isäjäin Miina Matiks...

Tämän isä Matti Tuhkasen esikoispoika Aukusti syntyi konsuli Wolffin talossa. Itsenäisyshistoriastamme kuulu konsuli lahjoitti Aukustille ensimmäisen vesivärilaatikon pensseleineen. Konsuli oli sanonut, että jos ei poika lakkaa piirtelemästä hänen talonsa aitaan, niin toimittaa pojan semmoiseen kouluun, missä tehdään taiteilijoita.

Onnittlele

Aliupseeriliiton
adressilla

ASEKORJAAMO

A. NURKKALA

Aseseppä

Aliupseereille erikoisalennus

Vilhovuorenkatu 7—9 Helsinki 50
Puh. 77 84 88

ASEKORJAUKSIA
SORVAUKSIA
AMMATTITÄIDÖLLÄ